

Likestillingskampen

Taler

Karita Bekkemellem

Dato

12 februar 2005

Sted

Oslo

Omstendigheter

Arbeiderpartiets landskvinnekonferanse

- 1 Kjære partifeller og medsøstre, kjære landskvinnekonferanse!

"Shirin-Gol hadde vært i basaren da en politimann slo mot det tilslørte hodet hennes. Shirin-Gol faller. Straks samler hennes landsmenn seg rundt henne og skjeller ut politimannen som kvinnehater, afghanerhater. Landsmennene vil hjelpe henne opp, men det sømmer seg ikke å ta på en fremmed kvinne. To politimenn kaster Shirin-Gol inn i en bil. De vil sette henne av på den andre siden av byen, når en av politimennene slår tørkleet hennes til side og betrakter ansiktet hennes.

10

Politimannen drar opp skjortene hennes, åpner buksen sin og trenger inn i henne og ler fornøyd. Hele tiden ser Shirin-Gol bare en gulltann og kjenner lukten av den råtne ånden hans. De to andre politimennene følger hans eksempel."

15

Dette er en sann historie. Dette er utdrag fra en bok som heter "Der Gud gråter", beretning om en afghansk kvinnes kamp for å overleve, både fysisk og psykisk.

- 20 Overgrep og vold mot kvinner har ingen landegrenser.

Norge er ett av de rikeste landene i verden. FN har kåret Norge til ett av verdens beste land å bo i. Selv om det er lang vei igjen til full likestilling, er det viktig å ha et internasjonalt fokus:

25

Av verdens 1,3 mrd fattige mennesker, utgjør ca 70 % kvinner.

Hvert år utsettes to millioner jenter og kvinner for omskjæring

30

Kvinner og barn er de største ofrene i dagens kriger

Voldtekt som våpen i krig er stadig mer vanlig

35 60 % av barn som ikke går på skole, er jenter.

Det finnes ca 854 voksne analfabeter i verden, av disse utgjør flesteparten kvinner.

40 Kvinner smittes i større grad av HIV enn menn.

Ca. 20 mill aborter gjøres hvert år under usikre forhold. Ca 70 000 kvinner dør som følge av dette.

45 I arbeiderbevegelsen står internasjonal solidaritet sterkt. Det gjør det ikke minst også hos kvinnebevegelsen: husk bare på at vi har kvinner kan kurs i 22 land.

Et viktig tiltak er at vi må vise solidaritet over landegrensene og yte økonomisk bistand. Og vi må arbeide hardt i de organisasjonene vi er medlemmer av, for å
50 få til reell likestilling for kvinner og barn i hele verden.

Nå skal vi behandle forslag til nytt program for kvinnebevegelsen. Jeg er veldig imponert over fylkenes engasjement når det gjelder innsending av forslag. Det vitner om sterk interesse for likestilling, for hvordan vårt samfunn,
55 internasjonalt og nasjonalt, skal fungere.

Landskvinnekonferansen er som jeg tidligere har nevnt, et politisk verksted. Forslaget til nytt program handler om realisering av et Frihetssamfunnet, et samfunn der alle har mulighet til å forfølge sine drømmer, til å realisere sitt liv.
60 Et samfunn mot høyrebølgen, mot det konservative og gammeldagse. Et motsvar til Høyresamfunnet.

Programmet inneholder også sentrale problemstillinger og tiltak for å realisere alle kvinners rett og frihet til å ha like muligheter og likt utgangspunkt som den
65 andre halvdelen av befolkningen. Eksempler på dette er likelønn og retten til heltid.

70 Programmet inneholder også tunge problemstillinger, som utvidelse av abortgrensen og om vi skal kriminalisere kjøp av sex.

Norge er fremdeles ikke likestilt.

75 For noen år tilbake feiret kvinnebevegelsen sitt 100 års jubileum. Vi har en historie som vi kan være stolte av.

80 Jeg tror våre forkjempere som Camilla Collett og alle de andre som kjempet for kvinners rettigheter, hadde snudd seg i graven hadde de visst at Bondevik regjeringen har gjort det vanskeligere for kvinner å få ultralyd, at kampen for dagens abortlov fortsatt ikke er over?

At Regjeringen står på samme side som den konservative Bush i disse spørsmålene i FN?

85 Regjeringens prioritering av kontantstøtte framfor utbygging av barnehager gir ingen valgmuligheter for foreldrene. La meg ta et eksempel: i kommunevalget i 1999 i Oslo, lovet H, V, og KrF barnehageplass til alle som ønsket det. Resultat: 37 nye plasser på fire år. I 2001 lovet byrådet full dekning i 2005: Fremdeles står 2800 barn i kø.

90 Frihet fra vold handler om å være grunnleggende trygg i hverdagen. Samtidig ser vi faretruende signaler på at det er en økende tendens til vold og overgrep mot kvinner.

95 Det er behov for forskning og mer kartlegging og reell statistikk. Landskvinnekonferansen etterlyser prioritering av slike saker av politi og rettsvesen. Det er også en utfordring i å få flere kvinner til ikke å trekke anmeldelse om vold.

100 I programutkastet har vi valgt å være veldig konkrete. Utgangspunktet må være at tiltak mot vold mot kvinner blir fulgt opp med penger. Det er mitt inntrykk at Regjeringens handlingsplan mot vold mot kvinner har med mange gode forslag, men det hjelper ikke når det ikke prioriteres i budsjetter.

105 Trafficking er vår moderne tids form for slaveri.

110 Det styres av et uhyre effektivt apparat med bakmenn, organisert kriminalitet, som har forgreininger i mange europeiske land. Arbeidet med å avdekke og straffe kriminelle nettverk og arbeidet med å forebygge, må forsterkes og intensiveres.

115 Hvordan skal vi på best mulig måte gi alternativ til prostitusjon, hvordan skal vi hjelpe de som vil ut av prostitusjon på best mulig måte?

120 Debatten om prostitusjon, har stort sett handlet om for eller imot å kriminalisere kjøp av sex. Det er gode argumenter både for mot. Jeg har lyst til å understreke at det er svært viktig ikke å kun diskutere prostitusjon i lys av kriminalisering. Uansett hvordan utfallet av diskusjonen blir.

125 For meg har det vært avgjørende å snakke med prostituerte. En av de er Gitte, som også noen dere har møtt: Hun har vært prostituert i 20 år, er tidligere nestleder i de prostituertes interesseorganisasjon PIO. Hun mener at prostitusjon er et sosialpolitisk fattigdomsproblem. Kriminalisering vil gjøre det strafferettslig. I tillegg har prostituerte svært forskjellig bakgrunn, noen har levd i fosterfamilie etter fosterfamilie, andre har vært narkomane, noen lever et dobbeltliv.

130 Hennes hovedargument mot kriminalisering er at det vil ikke fjerne prostitusjon, det vill ikke fjerne kundegrunnlaget, og det vil gjøre hverdagen hardere, tøffere og mer utsatt for de prostituerte.

Hun peker følgende momenter:

- 135 - kun 30 % av dagens prostitusjon foregår på gata, mens resten foregår skjult innendørs. Stavanger, Bergen, Oslo preges av samme bildet, mens andre byer er det skjult.
- 140 - Hvis kriminalisering blir prostitusjon skjult, og dermed mer konkurranse blant jentene og mindre mulighet til å få oversikt over markedet.
- Kriminaliseres kjøp av sex, vil kundene fortsatt finne fram.
- Tilliten blant de prostituerte til å stå fram og få hjelp vil ikke være tilstede hvis

kriminalisering.

Dette har gjort inntrykk: Jeg er imot å kriminalisere prostitusjon. Jeg vil begrunne dette på fire måter:

150

Det viktigste for meg er å finne tiltak som kan få de jenter som vil det ut av prostitusjonen. Jeg tror de færreste prostituerte har valgt prostitusjonen frivillig. Jeg tror det som regel har en årsak, som stoffmisbruk, seksuelt misbruk, økonomiske vanskeligheter, etc. Jeg mener at den beste hjelpen en kan gi

155 kvinner/menn i prostitusjon er å hjelpe de ut av prostitusjon. Her er kriminalisering av kjøp av sex omtalt som ett mulig tiltak. Lovverket skal virke allmennpreventivt, og verne kvinnene. I dag er det slik at sexkjøp av barn mellom 16 og 18 år, er kriminalisert. Det tyder på at ingen er hittil dømt etter denne paragrafen. I tillegg har vi den såkalte hallikparagrafen.

160

Kan sosialpolitiske problemer løses med en straffelov? Jeg mener at prostitusjon først og fremst er et sosialpolitisk spørsmål, at vi kan begrense prostitusjon ved hjelp av gode sosiale ordninger, godt nettverk og oppfølging. Jeg er enig i at kriminalisering gir et tydelig signal, samtidig mener jeg at vi vet for lite om

165 konsekvensene av kriminalisering. Gittes betraktninger, som jeg nevnte overfor, viser et bilde som jeg ikke synes fører til et nytt og bedre liv for prostituerte.

Det vi vet fra Sverige er at det er vanskelig å få kunder til å vitne om halliker. Redselen for vold har økt, og loven fungerer preventivt overfor den normale

170 kunde.

De svenske erfaringene er omdiskuterte: gateprostitusjonen har blitt redusert, det finnes lite kunnskap om innendørsprostitusjonen.

175

Det er behov for informasjon og dokumentasjon, slik at vi får mer kunnskap om antall prostituerte, kundene, bakmenn ofre for trafficking, etc. Hva er årsakene til at mennesker går inn i prostitusjon? Kunnskap om kundene er og viktig, for å drøfte tiltak for å redusere etterspørselen.

180

Tiltak: Det er allmenn enighet om at det er nødvendig med flere tiltak for å hjelpe de prostituerte og gi veier ut av prostitusjonen. Det kan være helsehjelp, psykososial bistand, juridisk hjelp, hjelp til rusproblem, bolig, arbeid, utdanning, kort sagt hjelp til "å tre inn igjen i samfunnet". Vold mot kvinner i

185 prostitusjon er også alvorlig og må bekjempes. Det skal aldri bli tillatt at vold mot prostituerte blir behandlet som mindre viktig. Et viktig premiss og mål er at tiltak må utformes i samarbeid med den enkelte kvinne/mann ut fra personens behov.

190 En diskusjon av virkemidler og tiltak må ta utgangspunkt i eventuelle konsekvenser og virkninger, ikke minst hvor målrettet det er. Det vi vet om effekter av lovgivningen i Sverige, har gjort at jeg tviler på om kriminalisering er den mest effektive vei å gå. I alle fall hvis målet er å bekjempe prostitusjonen.

195 Norge begynte den politiske kampen for kvinners rett til selvbestemt abort i 1913, da Katti Anker Møller for første gang formulerte kravet om lovlig selvbestemt abort. Abort var ulovlig. Hun skrev:

200 "Vi elsker moderskapet og vil dets vel, men bare i full frivillighet og når vi velger det selv."

Retten til selvbestemt abort var en av kvinnebevegelsens største seire. Landskvinnekonferansen foreslår å gå et skritt videre: å avskaffe abortnemndene: å utvide abortgrensen fra dagens 12. uke til 16.uke.

205 Det betyr ikke at det blir en stor endring av dagens praksis, de fleste kvinner som søker om abort etter 12 uke, får innvilget dette. Men vi ser at en innvilgelse følger kvinnens geografiske bakgrunn. Dette kan vi ikke akseptere.

210 Dette betyr at nemndene fjernes fra etter 12 uke til etter 16.uke. Årsaken til dette er av medisinsk karakter, men også fordi vi oppfatter det som mer mulig å utvide grensen til 16 enn 18, som i Sverige. Har vi ingen grenser, er det noen som spør. Jo, vi synes at Sverige er et godt eksempel, som har nemnd fra 18.uke.

215 I dag er det slik at vi har selvbestemt abort innen utgangen av 12 svangerskapsuke uten begrunnelse. Deretter kan abort skje utifra mors fysiske, psykiske og sosiale situasjon. Også hvis det er fare for at barnet kan få en alvorlig sykdom, som følge av arveanlegg, sykdom eller skadelige påvirkninger i skadelige påvirkninger i svangerskapet.

220

Det er tre årsaker til at landskvinnekonferansen foreslår dette:

225 For det første:

Dagens grense for selvbestemt abort er en pragmatisk grense, og at det ikke er noen særlig vektige argumenter for å holde abortgrensen til 12.uke. Grensen skyldes 80 tallets abortmetoder; aborter over 12 uke var mye vanskeligere og
230 hadde flere komplikasjoner ved kirurgisk metode. I dag kan man foreta kirurgisk abort fra 9-12 uke, over 12 uke foretas medisinsk abort.

Enkelte ledende forskere, Som Britt Ingjerd Nesheim, avdelingsoverlege ved Ullevål sykehus, har konkludert med at en utvidelse av dagens abortlov til 16.
235 uke vil i stor grad bety formalisering av dagens praksis i en rekke abortnemnder.

Verdens Helseorganisasjon setter grensen mellom abort og dødfødsel på 22 uker. Sverige har en grense for selvbestemt abort på 18 uke: De har vist oss, at en
240 slik utvidelse ikke resulterer i flere økende antall aborter.

For det andre: kvinners rettssikkerhet.

Abortnemndene innebærer en mistillit til kvinners evne til selv å avgjøre sin egen skjebne. Nemndene består av to personer: En overlege på avdelingen, og en
245 lege oppnevnt av fylkeslegen og dermed avhengig av hans eller hennes syn på abort. Aborttallene for hele landet viser at det ikke er en geografisk likhet for loven i Norge i dag:

250 Er du kvinne og bor i Øst-Agder, eller Finnmark, er det større mulighet for at du får avslag på din abortsøknad, enn hvis du bor i Oslo. Det er med andre ord enorme sprik i abortavslag og hva som gir abortavslag.

Helsedirektoratet har gransket abortnemndenes- og ankenemndenes praksis.
255 Bakgrunnen for dette er bekymring for kvinners rettssikkerhet fordi det er så store forskjeller mellom aborter innvilget av nemndene på Østlandet og Vestlandet. En av konklusjonene er at abortsøkende behandles ulikt: Likelydende søknader blir behandlet ulikt.

260 Vi kan ikke akseptere at en kvinnes geografiske bakgrunn skal avgjøre hennes muligheter for abort. Vi må kunne tro at kvinner selv kan ta en slik avgjørelse.

For det tredje, vi må kunne ha tillit til at kvinner selv kan ta slike avgjørelser.

265 Legen Ingjerd Nesheim har påpekt at i en undersøkelse av avslag på søknad om abort i 16 uke, så rammer slike avslag mest unge kvinner rundt 19 år. Avslagene skal ha oppdragende effekt.

270 Noen av motargumentene mot å utvide grensen har vært at da er det fritt fram for å bruke abort som prevensjonsmiddel. Jeg tror heller ikke at det vil bli et abortskred. Erfaringene fra Sverige tyder ikke på at abortene utsettes, ved å utvide grensen.

275 Jeg synes at vi skal ta erfaringer med dagens lov i betraktning, jeg synes at vi skal stole på kvinnen. Og jeg vil kjempe for at kvinners skjebne ikke skal avgjøres av to andre personer. Det er mistillit til kvinner.

280 Allerede i 1889 vedtok en internasjonal arbeiderkongress prinsippet om likelønn. Stoltenberg regjeringen endret lovgivningen slik at en skal kunne få lik lønn av lik verdi. Mulighet til å sammenligne lønnen med andre på samme arbeidsplass. Men dette har hittil vært en sovende lov, der få har visst om muligheten.

285 Det norske arbeidsliv er et av de mest kjønnssegregerte i Europa: Flest kvinner jobber fremdeles i typiske kvinneyrker som for eksempel i helse- og omsorgssektoren, og ungdom foretar fremdeles tradisjonelle yrkesvalg. Mange av de kvinner som jobber deltid ønsker å jobbe heltid, men blir ikke tilbudt slike stillinger.

290 I 2001 tjente kvinner i gjennomsnitt kr 183 600, mens menn tjente i gjennomsnitt kr 276 100. Mye av dette skyldes at kvinner jobber i stor grad deltid.

295 Kvinnebevegelsens forslag til å bedre dette er å hindre at kommunene skal kunne tilby meget lave stillingsbrøker.

Til vår store glede har KrF foreslått å la deltidsansatte få fortrinnsrett til heltidsstillinger på et arbeidssted i forbindelse med ny arbeidsmiljølov.

300 Jeg vil derfor utfordre KrF til å støtte kvinnebevegelsens forslag. For en ting er å

forbeholde stillinger til deltidsansatte, en annen ting er å begrense kommuners bruk av lave stillingsbrøker. Som vi tidligere har sett, går dette gjerne utover kvinner i helse og omsorgsykker.

305

Er KrF også villig til å støtte en lovfesting av retten til heltid?

310

Vi i Arbeiderpartiet snakker ofte om viktigheten av å dele. Kvinnebevegelsen er svært opptatt av hvordan vi tilrettelegger for å skape, hvordan vi sikrer god av næringspolitikk. For å sikre en næringspolitikk for fremtiden må vi tenke utradisjonelt. Andre måter til å stimulere til etablerervirksomhet. Da må vi også rydde unna hindringer i veien for å være etablerer, som for eksempel å sikre permisjonsordninger for selvstendige næringsdrivende kvinner.

315

Kvinnens helse ble for alvor satt på dagsorden i 1999, da vi fikk den første offentlige utredningen om kvinners helse, initiert to år tidligere av AP. Jeg synes ikke at den grundige utredningen har fått satt sine spor i helsenorge. Landskvinnekonferansen foreslår at det settes i gang et omfattende program for forskning.

320

Et av sosialdemokratiets største utfordringer er å forhindre at sosiale velferdsordninger uthules. Økende levestandard betyr økende forventninger. Samtidig må velferdsstatens ordninger til enhver tid evalueres og vurderes.

325

Kvinnebevegelsen mener at vårt pensjonssystem må være trygt og forutsigbart. Dette er et av temaene som har skapt mye debatt og aktivitet blant de kvinnepolitiske styrer rundt om i landet. Det er bra. Pensjon skal ivareta en rekke målsettinger som manglende inntekter og arbeidsledighet, svangerskap og fødsler, aleneomsorg for barn og utgifter i forbindelse med dødsfall. Vi må få en form på pensjonssystemet som gjør at folk flest synes det er tilfredsstillende, og ikke tyr i økende grad til private pensjoner. Landskvinnekonferansen er opptatt av at et system for framtida må bygge på kvinner som økonomisk selvstendige individer. Et framtidig pensjonssystem må virke uavhengig av sivilstatus.

330

335

Landskvinnekonferansen vil bli et synlig bevis på et sterkt ønske om mer handling og mindre prat, for å oppnå reell likestilling i Norge. Og det på spesielt to områder; i arbeidslivet og omsorg for barn. Kvinnebevegelsen og partiet har også et ansvar som går utover Norges grenser, og vi skal være pådrivere.

345 Dette programutkastet er et synlig bevis på at kvinner i dag har større frihet og flere valgmuligheter enn våre bestemødre. Likestillingen har kommet et stykke på vei. Likestillingspolitikk handler ikke kun om at kvinner skal ha tilgang på områder som menn tradisjonelt innehar. Menn skal også få tilgang til posisjoner som kvinner tradisjonelt har vært i besittelse av, noe innføringen av pappaperm har bidratt til å understreke.

350 Men enhver likestillingskamp må vinnes for hver ny generasjon av kvinner. Vi har i dag en likestillingslov som pålegger offentlige myndigheter å jobbe for likestilling og mot diskriminering. Men dette er ikke nok, Likestillingskampen må kjempes og vinnes om og om igjen - og det handler mye om holdningsdannelse. Det handler også om hvordan vi vil være med på å skape en framtid for neste generasjoner.

355 **Kilde**

<http://www.dna.no/index.gan?id=30908&subid=0>

Emner

Innlegg, Kvinnesak, Likestilling

360 **URI**

<https://www.virksommeord.no/tale/likestillingskampen>

365

370

375